

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบัน เป็นที่แน่นอนว่าข่าวสาร เหตุการณ์ความเป็นไปของบ้านเมืองเป็นที่สนใจของประชาชน และข่าวสาร เหตุการณ์ในบ้านเมืองนี้ ย่อมรวมตลอดถึงข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์อื่นเกี่ยวกับอาชญากรรม หรือการพิจารณาตัดสินคดีในศาล ประกอบกับเป็นที่ยอมรับกันในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยว่า ประชาชนมีสิทธิขั้นพื้นฐานประการหนึ่งคือ สิทธิที่จะรับรู้ (right to know) รับทราบเรื่องราวต่างๆในสังคม¹ โดยเฉพาะในเรื่องราวที่เกี่ยวกับรัฐ หรือเกี่ยวกับประโยชน์ของสาธารณชนในส่วนที่เป็นการค้าเงินงานของเจ้าหน้าที่ ซึ่งถือเป็นหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องให้ข่าวสาร เปิดเผยรายงานให้ประชาชนได้รับทราบ² ทั้งนี้ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมได้ให้สัมภาษณ์ หรือให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาแก่สาธารณชนไม่ว่าโดยตรงหรือโดยผ่านสื่อมวลชน จึงเป็นการกระทำที่ขบถขัดแย้งหลักประชาธิปไตย³ อันเป็นการสนองตอบสิทธิที่จะรับรู้ของสาธารณชนด้วยในทางหนึ่ง

¹บุญทิพย์ น่องจិតต์, "เสรีภาพของหนังสือพิมพ์กับความรับผิดชอบในสหรัฐอเมริกา", นิติศาสตร์, ปีที่ 10 ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2521, หน้า 562

²กุลพล พลวัน, "เสรีภาพของสื่อมวลชนในประเทศไทยในการแสวงหาข่าวสาร", วารสารอัยการ 4(สิงหาคม 2530), หน้า 19

³กนิศ ๓ นคร, "ฐานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา", บทนิพนธ์คดี เล่ม 42 พ.ศ. 2529, หน้า 17

อย่างไรก็ดี แม้ถึงว่าการให้ข่าวคดีอาญาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม จะเป็นการกระทำที่ช่วยภัยพิบัติประชาชนไทยและเป็นการสนองตอบสิทธิของสาธารณชนที่จะรับรู้ข่าวสาร แต่การสนองตอบสิทธิของสาธารณชนเช่นนี้ ก็อาจนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งกับสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น และอาจกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมโดยรวมได้ ทั้งนี้เพราะสิ่งที่ปรากฏให้เห็นทุกคืนวันทางหน้าหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่น ๆ ถึงการให้ข่าวคดีอาญาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม เช่น การนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ และมีการเผยแพร่ภาพหรือถ่ายทอดการทำแผนประทุษกรรมนั้นทางสื่อมวลชน หรือการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจนำผู้ต้องหาที่ถูกเอาไปขังขังแค้นโศกคามสมควรแขวนคอออกแสดงตัวให้สัมภาษณ์หรือให้ข่าวแก่สื่อมวลชน¹ รวมทั้งการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ให้ข่าวแก่ประชาชนเกี่ยวกับความผิดของผู้ต้องหาโดยให้ความเห็นในลักษณะยืนยันความผิดของผู้ต้องหาด้วยความมีอคติ ฉ่าเหยียง เป็นต้น ซึ่งการให้ข่าวเช่นนี้ย่อมอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลผู้เกี่ยวข้องในคดีอาญาได้ ทั้งนี้เพราะข่าวสารที่เปิดเผยออกมากลางคถาว์นี้ ย่อมเข้าสู่การรับรู้ของประชาชนทั่วไป และสามัญสำนึกของผู้อ่านข่าวหรือพบเห็นในเบื้องต้นย่อมคิดว่า เป็นจริงถึงที่ข่าวปรากฏ มีความเชื่อว่าผู้ต้องหานั้นเป็นผู้กระทำผิดจริง แต่ในบางครั้ง หากพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องคดี หรือศาลยกฟ้องคดีนั้น ประชาชนทั่วไปอาจจะเกิดความรู้สึกขุ่นในใจว่าเพราะเหตุใดและทำไมผลจึงได้ออกมาเช่นนั้น ขัดกับความเชื่อดั้งเดิมของเธอ ซึ่งอาจมีผลทำให้วิพากษ์วิจารณ์และไม่มั่นใจในกระบวนการยุติธรรมขึ้นได้ ถึงจะเห็นได้ในคดีเรื่องหนึ่งคือ ผู้ว่าราชการจังหวัดจังหวัดหนึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ก็มีกรให้ข่าว และหนังสือพิมพ์ก็ลงข่าวภาคหัว ออกข่าวติดต่อกันเป็นเวลาหลายวัน ทำให้ประชาชนที่อ่านเข้าใจว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดจริงตามข่าว แต่ปรากฏว่าเมื่อคดีขึ้นสู่ศาล ศาลก็มีคำพิพากษายกฟ้องและปล่อยตัวไป เพราะเห็นว่าไม่ได้กระทำความผิดตามฟ้อง² ซึ่งการให้ข่าว

¹ คณิต ๗ นคร, "ฐานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา", บทบัญญัติ, หน้า 16

² สุพจน์ สุโรจน์, "บทบาทของประชาชนและสื่อมวลชนในการแก้ไขปัญหอาชญากรรม", อัยการนิเทศ เล่ม 45 ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2526, หน้า 642

แก่ประชาชนและสื่อมวลชนโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมในทำนองที่ว่า
 มา นี้ มีผู้กล่าวไว้ว่าเป็นไปในลักษณะของการโฆษณาตนเองของเจ้าหน้าที่ มุ่งเพื่อผล
 แห่งคดี และการพิจารณาความดีความชอบ หรือเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง โดยอาศัยผู้คอง
 หาเป็นเครื่องมือเสียมากกว่า¹ และเท่ากับ เป็นการทัศนคติการเป็นผู้กระทำความผิด
 โดยอาศัยสื่อมวลชนเป็นเครื่องมือ อันเป็นการกระหนกระเทือนต่อชื่อเสียง เกียรติคุณ
 สิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหาที่ได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีคำ
 พิพากษาว่าได้กระทำความผิดจริงโดยศาล

ประเทศสหรัฐอเมริกา ในรายงานของคณะกรรมการมาชิกการคดีลอบสังหาร
 ประธานาธิบดีเคนเนดี (Report of President's Commission on the
 Assassination of President Kennedy) ก็ได้กล่าวเตือนและชี้ให้เห็นถึงการ
 ให้ข่าวเกี่ยวกับคดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการเมืองคัลดาว่า เป็นแหล่ง
 สำคัญที่ให้สัมภาษณ์ หรือให้ความเห็นเกี่ยวกับการกระทำความผิด และเปิดเผยข้อเท็จ
 จริง พยานหลักฐานเกี่ยวกับคดี ซึ่งล้วนแต่จะก่อให้เกิดผลเสียหายต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าว
 หา² และที่สำคัญก็คือ ในสหรัฐอเมริกา สืบเนื่องจากระบบการพิจารณาคดีที่ผิดคือรูป
 แบบการพิจารณาคดีโดยลูกขุน โดยให้คณะลูกขุนทำหน้าที่พิจารณาชี้ขาดข้อเท็จจริง
 (verdict) ถึงความถูกต้องของผู้ถูกกล่าวหา และในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไข
 เพิ่มเติมฉบับที่ 6 (Sixth Amendment) ของสหรัฐอเมริกา ก็ได้บัญญัติรับรองสิทธิ
 ของบุคคลที่ถูกฟ้องในคดีอาญาที่จะได้รับการพิจารณาโดยลูกขุนที่มีความเที่ยงธรรมปราศ
 จากอคติ ความลำเอียงไว้ ในการให้ข่าวหรือเสนอข่าวคดีอาญาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ

¹ คณิต ๗ นคร, "ฐานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา", บทบัญญัติคดี, หน้า 16
 อักษราทร จุฬารัตน์, "สิทธิของผู้ต้องหาที่ได้รับการมองข้ามหรือหลงลืม"
นิติศาสตร์ 14(มิถุนายน 2527), หน้า 88

² Haroldd L. Nelson & Dwight L. Teeter, Law of Mass communication:
 Freedom and Control of print and Broadcast Madia, New York, The Foudation
 Press, Inc., 1978, p. 257-258

ในกระบวนการยุติธรรมและสื่อมวลชนในทำนองที่กล่าวมาข้างต้นนั้น จากการศึกษาวิจัยของ Padawer-Singer and Barton ก็ได้ชี้ให้เห็นว่าได้ส่งผลกระทบต่อขั้นตอนไปถึงการพิจารณาชี้ขาดข้อเท็จจริงของลูกขุนอย่างมาก ซึ่งคิดเป็นจำนวนถึง 78 เปอร์เซ็นต์ที่ตัดสินว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นมีความผิด¹ ความที่ลูกขุนได้อ่านข่าว ซึ่งผลกระทบจากการนี้ก็มีผู้กล่าวไว้ว่า การให้ข่าวหรือเสนอข่าวคดีอาญาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นแทบจะเป็นการทำลายระบบการพิจารณาคดีโดยลูกขุน² ทำให้ไม่สามารถคัดเลือกผู้ที่จะมาเป็นลูกขุนที่เที่ยงธรรม ปราศจากความมีอคติลำเอียง และทำให้ลูกขุนไม่สามารถใช้ดุลพินิจได้โดยอิสระ ปราศจากอารมณ์ความรู้สึกภายนอก นอกจากนี้ ข่าวสารดังกล่าวก็ยังสามารถส่งผลกระทบต่อสิทธิของโจทก์หรือผู้เสียหาย สิทธิหรือประโยชน์ของรัฐในกานการรักษาความลับ และอาจเข้ามามีส่วนทำให้ความเป็นอิสระของผู้พิพากษาแปรเปลี่ยนไปได้

กระบวนการยุติธรรมนั้น ถูกกำหนดขึ้นเพื่อสร้างความสงบเรียบร้อยให้เกิดขึ้นในบ้านเมือง โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นตัวจักรสำคัญที่มีส่วนทำให้กระบวนการยุติธรรมเป็นไปโดยเรียบร้อย เพื่อความสงบสุขส่วนรวมของประชาชน แต่ในขณะเดียวกันก็จะต้องคำนึงถึง และเคารพรักษาไว้ซึ่งเสรีภาพส่วนบุคคลในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมตามรัฐธรรมนูญในระบอบประชาธิปไตย³ กระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้องสมบูรณ์นั้นจะต้องไม่มุ่งเฉพาะที่จะรักษาผลประโยชน์ของประชาชนด้านเดียว แต่จะต้องพิจารณา

¹Alice M. Padawer-Songer and Allen H. Barton, "The Impact of pretrial publicity on jurors' verdicts", The jury system in American : A. Critical Overview Publication Beverly Hills London, 1975, p. 131

²Frank Thayer, Legal control of the press, Fourth Edition, The Foundation Press, Inc., 1962, p. 591

³คณิศ ฅ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, (เจริญการพิมพ์, 2528)

ทางฝ่ายอื่นๆด้วย¹ โดยเฉพาะสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งข้อนี้นับว่ามีความสำคัญมาก ในขณะที่ทุกคนในสังคมต่างเรียกร้องหาความยุติธรรม โดยให้รัฐดำเนินการลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างเคร่งครัด ในขณะที่เดียวกันสังคมก็ควรให้ความยุติธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหาในการที่จะได้รับการปฏิบัติต่อกับความเที่ยงธรรม และเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งถือเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะปฏิบัติให้เป็นไปตามนี้ เพื่อคงไว้ซึ่งความศรัทธาของผู้ถูกกล่าวหา และความศรัทธาของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมของรัฐ และต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการอันเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับความยุติธรรม และความสงบสุขในสังคม

จากสภาพที่เกิดขึ้นจริงในประเทศไทยและข้อคิดเห็นถึงการให้ข่าวคดีอาญา โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมดังกล่าวข้างต้น เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิหรือประโยชน์ต่างๆของผู้เกี่ยวข้องในคดีอาญา และความศรัทธาของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมของรัฐ ทั้งนี้ โดยความมุ่งหมายของการศึกษานี้ จึงมุ่งที่จะศึกษาวิจัยถึงปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นจากการให้ข่าวคดีอาญาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นการให้ข่าวนั้นจะเป็นการให้ข่าวแก่ประชาชนโดยตรง หรือโดยผ่านสื่อมวลชน ซึ่งเกี่ยวโยงมีผลกระทบต่อสิทธิของผู้เกี่ยวข้องในคดีอาญา โดยศึกษาเน้นหนักถึงการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ในส่วนที่เกี่ยวกับการให้ข่าวคดีอาญา ว่าได้ส่งผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา สิทธิของโจทก์หรือผู้เสียหาย สิทธิหรือประโยชน์ของรัฐ และความเป็นอิสระของผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีหรือไม่ อย่างไร บทบาทของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ศาล และประชาชนในการร่วมกันเฝ้าระวัง และแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น และคุ้มครองสิทธิของบุคคลผู้อาจได้รับความกระทบกระเทือนจากการให้ข่าวในทำนองดังกล่าวข้างต้น มีหรือควรมีลักษณะเช่นไร

ปวีณา แจ่มจิราภิรมย์, "กระบวนการยุติธรรมเพื่อประชาชน", วารสาร
อัยการ 2 (พฤษภาคม 2522), หน้า 25

1.2 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาวิจัยนี้ จะจำกัดขอบเขตศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับการให้ข่าวคดีอาญาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นการให้ข่าวแก่ประชาชนโดยตรง หรือโดยผ่านสื่อมวลชน และปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเกี่ยวข้องมีผลกระทบทางกฎหมายต่อสิทธิและสถานะของผู้ถูกกล่าวหา สิทธิของโจทก์หรือผู้เสียหาย สิทธิหรือประโยชน์ของรัฐ และความเป็นอิสระของผู้พิพากษา ความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายรัฐธรรมนูญ

อนึ่ง คำว่า "ข่าวคดีอาญา หรือข่าวเกี่ยวกับคดีอาญา" ในที่นี้หมายถึงข้อเท็จจริง หรือเรื่องราว เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญานั้นๆ เช่น คำให้การของผู้ต้องหา หรือพยานหลักฐานต่างๆ ในคดี นอกจากนี้ยังหมายรวมถึง ข่าวสารการพิจารณาคดีอาญาในศาล เช่น ข่าวสารการสืบพยาน คำเบิกความของพยานบุคคล เป็นต้น และคำว่า "การบริหารงานยุติธรรมทางอาญา หรือกระบวนการยุติธรรมทางอาญา" (Administration of Justice) นั้น หมายถึงระบบความยุติธรรมทางอาญาที่เป็นกรปฏิบัติหน้าที่และร่วมมือประสานงานของหน่วยงานต่างๆ ของรัฐที่มีหน้าที่ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ซึ่งในที่นี้จะจำกัดขอบเขตศึกษาเฉพาะปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการให้ข่าวคดีอาญาของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาลเท่านั้น

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาถึงลักษณะ ขอบเขตการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในกระบวนการยุติธรรมในส่วนที่เกี่ยวกับการให้ข่าวคดีอาญา ซึ่งโยงไปถึงสิทธิของสาธารณชนในการเสนอและรับรู้ข่าวสาร
2. ศึกษาถึงผลกระทบทางกฎหมายที่จะเกิดขึ้นจากการให้ข่าวคดีอาญาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมต่อการบริหารงานยุติธรรมทางอาญา อันประกอบด้วยสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา สิทธิของโจทก์หรือผู้เสียหาย สิทธิหรือประโยชน์ของรัฐ และความเป็นอิสระของผู้พิพากษา

3. เสนอแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาค้างๆที่ เกิดขึ้นจากการให้ข่าว หรือเสนอข่าวคดีอาญาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม และสื่อมวลชน

1.4 วิธีดำเนินการศึกษา

เป็นการศึกษาวิจัยเอกสาร โดยเน้นหนักในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายรัฐธรรมนูญของไทย และนำเอากฎหมายต่างประเทศมาศึกษาเปรียบเทียบ เพื่อความเข้าใจ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา สรุปและเสนอแนะหลักการ แนวความคิดและแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาค้างๆ เพื่อนำมาใช้ในทางปฏิบัติต่อไป โดยมีข้อสมมุติฐานว่าการให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นการให้ข่าวโดยตรงแก่ประชาชน หรือโดยผ่านสื่อมวลชน ซึ่งหากกระทำไปเกินขอบเขตของความเหมาะสมพอดี ย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิหรือประโยชน์ต่างๆของผู้เกี่ยวข้องในคดีอาญา และอาจส่งผลกระทบต่อความเป็นอิสระของผู้พิพากษาในการพิจารณาคดีอาญารวดคดีได้

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. ทราบถึงแนวความคิด ลักษณะ ขอบเขตของการให้ข่าวคดีอาญาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และการเสนอและรับข่าวสารของสาธารณชน
2. ทราบถึงผลกระทบทางกฎหมายที่จะเกิดขึ้นจากการให้ข่าว หรือเสนอข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ต่อสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา สิทธิของโจทก์หรือผู้เสียหาย สิทธิหรือประโยชน์ของรัฐ และความเป็นอิสระของผู้พิพากษา
3. ผู้ปฏิบัติงาน ทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ ศาล และสื่อมวลชนสามารถนำหลักเกณฑ์หรือแนวทางการศึกษาทางวิชาการ ไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติได้